

ΤΕΧΝΙΚΕΣ Γραμματοσειρές μετ’ ὀλίγης χημείας

Ελληνικά γράμματα για τη Sans Forgetica Τον Οκτώβριο του 2018, επιστήμονες του πανεπιστημίου RMIT της Αυστραλίας, με επικεφαλής τον λέκτορα και τυπογράφο Stephen Banham, κυκλοφόρησαν μια νέα παράξενη γραμματοσειρά που ονομάζεται Sans Forgetica.¹ Όπως λένε οι δημιουργοί της, η γραμματοσειρά σχεδιάστηκε χρησιμοποιώντας τις αρχές της γνωσιακής ψυχολογίας, με γλυφές να μοιάζουν σαν να είναι κομμένες σε φέτες. Αυτή η εμφάνιση των χαρακτήρων — υποστηρίζουν οι ίδιοι — μας βοηθά να θυμόμαστε ευκολότερα τις σημειώσεις μας. Παρακάτω δίνεται ένα απλό δείγμα της γραμματοσειράς:²

Are those shy Ξιρασίαη
fουτwear, C(Υ)Λ3(Υ) CΗΛΡΣ,
or jolly εαττήμονηg
headgear?

Δυστυχώς η γραμματοσειρά Sans Forgetica δεν έχει ελληνικούς χαρακτήρες και έτσι οι Έλληνες φοιτητές δεν θα μπορέσουν να την χρησιμοποιήσουν για τις σπουδές τους. Αναγνωρίζοντας αυτό το τρομερό κενό, αποφάσισα να συμπληρώσω τη γραμματοσειρά με γλυφές που αντιστοιχούν σε ελληνικούς χαρακτήρες. Με τον τρόπο αυτό θα συμβάλω και εγώ στη βελτίωση των σπουδών στην πατρίδα μας... Προφανώς αστειεύομαι! Ο λόγος για τον οποίο πράγματι επιχείρησα να βάλω ελληνικούς χαρακτήρες ήταν απλά για να γεμίσω ένα κατά τα άλλα άδαιο απόγευμα. Μέχρι τώρα κατάφερα να φτιάξω μόνο τα κεφαλαία χρησιμοποιώντας ως βάση τις γλυφές των λατινικών γραμμάτων. Αυτό φυσικά το έκανα ώστε να υπάρχει *ομοιομορφία*. Αν τα κατάφερα, εσείς θα το κρίνετε! Όσο για το αν θα υπάρξει συνέχεια, αυτό εξαρτάται από το αν θα μου προκύψει και κανένα άλλο άδαιο απόγευμα.

ΞΞΚΕΠΛΖΩ ΤΗΝ
ΨΥΧ(Ο)ΦΘ(Ο)ΡΑ ΞΔΞΛΥΤΜΙΛ.

— Απόστολος Συρόπουλος

H/T: *asyropoulos at yahoo dot com*

Τυπώστε Καβάφη με τὸν δικό του γραφικὸ χαρακτήρα Ἡ Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἰδρύματος Ὠνάση κατέχει ἀπὸ τὸ 2012 τὸ Ἀρχεῖο Καβάφη, δηλαδὴ τὰ χειρόγραφα καὶ ἄλλο ἀρχαιολογικὸ ὑλικὸ ποὺ ὁ ποιητὴς κατέλειπε στοὺς κληρονόμους

¹Βλ. <https://sansforgetica.rmit/>.

²Φωνητικὸ πᾶγγραμμά ἀπὸ τὴν ιστοσελίδα <http://clagnut.com/blog/2380>.

του. Τὸ Ἀρχεῖο αὐτὸ εἶχε ἀγοραστεῖ ἀπὸ τὸν γνωστὸ μελετητὴ τοῦ Καβάφη Γ.Π. Σαββίδη, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ τελευταίου τὸ πούλησαν στὸ Ἴδρυμα Ὡνάση. Τώρα τὸ Ἀρχεῖο Καβάφη εἶναι πλέον προσβάσιμο σὲ ψηφιακὴ μορφή. Μὲ τὴν ἐπίσημη ἀνακοίνωση ὅτι τὸ Ἀρχεῖο Καβάφη εἶναι πλέον ἀνοικτὸ στὸ διαδικτυακὸ κοινό, τὸ Ἴδρυμα Ὡνάση παρουσίασε καὶ τὴν γραμματοσειρὰ Cavafy Script ἢ ὁποία εἶναι σχεδιασμένη μὲ βάση τὸν γραφικὸ χαρακτήρα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ.

Τὸν σχεδιασμὸ τῆς γραμματοσειρᾶς πραγματοποιοῖσαν οἱ γραφίστες Γιάννης Καρλόπουλος καὶ Βασίλης Γεωργίου τῆς Ἑλληνικῆς Ψηφιακῆς Τυποθήκης (www.fonts.gr). Οἱ ἑλληνικοὶ χαρακτήρες τῆς Cavafy Script βασίζονται σὲ αὐτόγραφα ποιήματα ἀπὸ τὸ «Τετράδιο Σεγκοπούλου» (κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἑρμῆς). Οἱ λατινικοὶ χαρακτήρες τῆς γραμματοσειρᾶς βασίζονται στὰ γράμματα τοῦ Καβάφη πρὸς τὸν ἄγγλο πεζογράφο E. M. Forster (δημοσιεύθηκαν ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις The American University in Cairo Press).

Ἡ Cavafy Script διατίθεται δωρεὰν στὸ διαδίκτυο: <https://github.com/onassis-org/cavafy-script/archive/v1.1.zip>. Περισσότερες πληροφορίες θὰ βρεῖτε στὸν ἱστοχώρο τοῦ Ἰδρύματος Ὡνάση: <https://www.onassis.org/el/initiatives/cavafy-archive/cavafy-script>. Ἀξίζει νὰ προσέξετε πὼς ἡ γραμματοσειρὰ περιέχει ἐναλλακτικὰς μορφὰς χαρακτήρων ποὺ στὸ $\text{\LaTeX}$ φορτώνονται μέσῳ τοῦ πακέτου fontspec. Ὅριστε ἓνα μικρὸ δείγμα στοιχειοθετημένο στὰ 12 pt καὶ διάστιχο 14 pt:

«Che fece... il gran rifiuto»

Σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα
ποῦ πρέπει ἰὸ μεγάλο Ναι ἢ ἰὸ μεγάλο Ὀχι
νὰ ποῦνε. Φανερώνεται ἀμέσως ὅποιος ἰῶχει
ἔτοιμο μέσα του ἰὸ Ναί,

Κ.Π. Καβάφης

— Δημήτριος Α. Φιλίππου

H/T: dimitrios dot ap dot filippou at gmail dot com

Γιὰ ἐραστές τῆς ἀπλότητος τῶν ἰσοπαχῶν Τὸν καιρὸ τοῦ METAFONT, καὶ συγκεκριμένα τὸ 1994, ὁ P. Damian Cugley παρουσίασε τὴν ἰσοπαχὴ γραμματοσειρὰ Malvern, μὲ πλήρη κάλυψη τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφάβητου καὶ τοῦ κυριλλικοῦ ἀλφάβητου. Ἡ Malvern ἀποτελέσκει τὴν ἐπιλογὴ γιὰ ἰσοπαχὴ ἑλληνικὰ στοιχεῖα τὸν καιρὸ τοῦ babel, μέχρι ποὺ ὁ Beccari ἔβγαλε τὰ δικά του ἰσοπαχὴ βασιζόμενος σὲ φόρμες τῶν Computer Modern. Σήμερα, ἡ Malvern ἐξακολουθεῖ νὰ κοσμεῖ Τὸ *Εὐ-*

τυπον καθὼς τὸ ὄνομα τοῦ περιοδικοῦ στὸ ἐξώφυλλο εἶναι τυπωμένο μ’ αὐτὴν τὴν γραμματοσειρά.

Τὸ 2000, ὁ Tobias Benjamin Köhler μετέτρεψε τὴν Malvern σὲ TrueType ἀλλὰ χωρὶς ἑλληνικοὺς καὶ κυριλλικοὺς χαρακτῆρες (βλ. <http://eurofurence.net/malvern.html>). Τὸ 2017, ὁ Linus Romer προχώρησε ἓνα βῆμα πρὸς πέρα καὶ μετέτρεψε τὴν Malvern σὲ OpenType. Πρὸς τὸ παρόν, ὁ Romer ἔχει σταματήσει τὴν περαιτέρω βελτίωση τῆς Malvern, γιατί δὲν ἔχει κατορθώσει νὰ λάβει τὴν σχετικὴ ἄδεια ἀπὸ τὸν Cugley. Πάντως οἱ πρῶτες προσπάθειες τοῦ Romer εἶναι διαθέσιμες στὸ διαδίκτυο: <https://github.com/linusromer/malvernoutlines>. Ὅριστε ἓνα δείγμα φτιαγμένο μὲ τὸ Xe_ΛTeX καὶ τὴν Malvern OpenType τοῦ Romer (στοιχεῖα 10 pt μὲ διάστιχο 14 pt):

Συνωφελεῖσθαι μὲν γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἤξιουν, συν-
διαβάλλεσθαι δ’ ἡνάγιαζον, εἰς τοσοῦτον ὑπερ-
οψίας ἐλθόντες ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινοῦ-
μενοι πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτιῶντο, ἀλλὰ τῶν ὀνειδῶν
μεταδιδόντες ὧντος εἶναι.

Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους, 93

Ἐπαναλαμβάνουμε ὅτι ἡ δουλειὰ τοῦ Romer εἶναι ἡμιτελὴς καὶ ὁποῖος προσπα-
θήσει νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν γραμματοσειρὰ ἴσως δυσκολευτεῖ μέχρι νὰ βρεῖ ἄκρη·
π.χ., ὁ χαρακτήρας «μ» ὑπάρχει μόνον στὴν θέση U+00B5, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸ σύμ-
βολο «μικρό», ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει στὴν κανονικὴ θέση U+03BC. Χρειάζεται λοιπὸν
λίγη παραπάνω δουλειά.

— Δημήτριος Α. Φιλίππου

H/T: dimitrios dot ap dot filippou at gmail dot com

Λίγη χημεία ἀκόμα Στὸ ἄρθρο τοῦ ὑπογράφοντος γιὰ τὴν παραγωγή χημικῶν
τύπων μὲ τὸ L^AT_EX (τχ. 38–39, σελ. 13–33), ὑπάρχει ἓνα λάθος στὴν ὁρολογία. Πρὸ
συγκεκριμένα, στὸ Παράδειγμα Π.6 στὴν σελ. 31, γίνεται λόγος γιὰ τόξα: «πὼς ὀρί-
ζουμε τὴν μορφή καὶ τὴν διεύθυνση τῶν τόξων...». Ἀντὶ γιὰ τόξα, θὰ ἔπρεπε νὰ γί-
νεται λόγος γιὰ βέλη, γιατί στὴν γεωμετρία τὸ τόξο ἔχει ἄλλη ἔννοια.

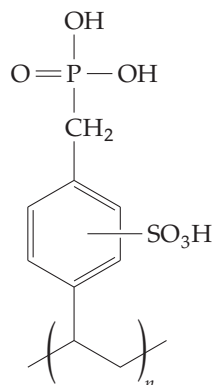
Σχετικὰ μὲ τὸ ἴδιο ἄρθρο, στὸ Παράδειγμα Π.1, στὶς γραμμὲς 1–15 τοῦ κώ-
δικα, ὁ συγγραφέας ἔκανε κάποιες ἀκροβασίες γιὰ νὰ φέρει στὸ ἴδιο ὕψος τὶς
παρενθέσεις ποὺ δηλώνουν ἐπανάληψη τοῦ ἴδιου τύπου στὴν δομὴ ἐνὸς πολυμε-
ροῦς. Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 2018, αὐτὲς οἱ ἀκροβασίες εἶναι περιττές. Τὸ πα-
κέτο chemfig, ἀπὸ τὴν ἐκδοση 1.33 τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 2018, περιέχει τὴν ἐντολὴ
`\polymerdelim[...]{...}`, ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τὴν εὐκολὴ τοποθέτηση ὁριοθετῶν,
εὐθυγραμμισμένων ἢ μὴ, γιὰ πολυμερεῖς δομές. Ἔτσι, οἱ γραμμὲς 1–15 στὸν κώδικα
γιὰ τὸ πολυμερὲς τοῦ Παραδείγματος Π.1 δὲν χρειάζονται πλέον καὶ μπορούμε νὰ
ἀλλάξουμε τὴν τελευταία γραμμὴ μὲ τὴν ἐντολὴ `\polymerdelim` ὅπως παρακάτω:

```

1 \begin{center}
2 \setchemfig{atom sep=2em}
3 \chemfig{%
4   *6(-(-[:90](-[@{op,.5}:210])-[:30]-[@{cl,.5}:30]))
5     =(-[:90,.425,,,])
6     -[:90,,,draw=none](-[:90,.425,,,])
7     =(-[:90]CH_2-[:90]P(=[:180]O)(-[:0]OH)-[:90]OH)
8     -(-[:30,,,draw=none]-[:0,0.25,,,draw=none]-[:0,1.25]SO_3H)
9     =)
10  }
11 \polymerdelim[height = 10pt, indice = \!n]{op}{cl}
12 \end{center}

```

Καί όρίστε τó άποτέλεσμα (μέ στοιχεΐα Asana Math αύτή την φορά):

Γιά περισσότερες πληροφορίες για την χρήση της έντολης `\polymerdelim`, σάς συνιστούμε νά ρίξετε μιá ματιά στó πολú κατατοπιστικό έγχειρίδιο του πακέτου `chemfig` (<https://ctan.org/pkg/chemfig>).

— Δημήτριος Α. Φιλίππου

H/T: dimitrios dot ap dot filippou at gmail dot com

